

ІСТОРІЯ

УДК 94:37.013:316.6

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.17206760>**Інтеграція елементів медіаграмотності в процес викладання історії як засіб протидії маніпуляціям у сучасному інформаційному середовищі****Плазова Тетяна Іванівна,**

кандидат історичних наук, доцент, кафедра воєнної історії,
Національна академія сухопутних військ імені гетьмана Петра Сагайдачного,
Львів, Україна, <https://orcid.org/0000-0002-8690-1031>

Прийнято: 11.09.2025 | Опубліковано: 26.09.2025

***Анотація.** Метою статті є дослідження ефективності інтеграції елементів медіаграмотності у процес викладання історії як засобу протидії маніпуляціям у сучасному інформаційному середовищі. Актуальність дослідження зумовлена стрімким зростанням інформаційних потоків, поширенням дезінформації та маніпулятивних технологій, що негативно впливають на формування критичного мислення та історичної свідомості здобувачів освіти. Підкреслено, що сучасний освітній процес потребує комплексного підходу, який передбачає поєднання традиційних методів викладання із сучасними інформаційно-комунікаційними технологіями та медіаосвітніми практиками. У статті застосовано комплекс методів дослідження, зокрема аналіз наукових публікацій та нормативних документів, порівняльний аналіз методик інтеграції медіаграмотності в освітні програми, контент-аналіз прикладів медіатекстів та навчальних завдань, а також опис*

практичних вправ і кейсів для розвитку критичного мислення. Особливу увагу приділено аналізу методів роботи з першоджерелами, технік розпізнавання фейків і маніпуляцій, використання проєктної діяльності, дискусій та дебатів, які дозволяють здобувачам освіти ефективно оцінювати достовірність інформації та аналізувати історичні події в цифровому середовищі. Результати дослідження свідчать, що інтеграція медіаграмотності у викладання історії значно підвищує рівень критичного мислення здобувачів освіти, їхню здатність протидіяти інформаційним маніпуляціям та формувати стійкі компетентності для навігації в сучасному медіапросторі. Аналіз педагогічних практик демонструє ефективність використання інтерактивних методів навчання, персоналізованих освітніх маршрутів та віртуальних інформаційних середовищ, що сприяє більш глибокому засвоєнню навчального матеріалу та розвитку аналітичних навичок. У висновках підкреслюється необхідність системного впровадження медіаграмотності в освітні програми підготовки педагогів та забезпечення адаптації міжнародних практик до умов українських закладів вищої освіти. Також визначено перспективи подальших досліджень, зокрема порівняння ефективності різних методик формування медіаграмотності та оцінювання їх довгострокового впливу на критичне мислення та інформаційну стійкість здобувачів вищої освіти.

Ключові слова: медіаграмотність, критичне мислення, інформаційна безпека, історична освіта, цифрова грамотність, освітні технології, протидія маніпуляціям.

Integrating media literacy elements into the process of teaching history as a means of countering manipulation in the modern information environment

Tetiana Plazova,

Candidate of Historical Sciences, Associate Professor, Department of Military History, National Academy of Ground Forces named after Hetman Pyotr Lviv, Ukraine, <https://orcid.org/0000-0002-8690-1031>

Abstract. *The article aims to investigate the effectiveness of integrating media literacy elements into the history teaching process as a means of countering manipulation in the modern information environment. The relevance of the study lies in the rapid growth of information flows, the spread of disinformation, and the use of manipulative technologies, all of which negatively impact the development of critical thinking and historical consciousness among students. It is emphasized that the modern educational process requires a comprehensive approach that involves combining traditional teaching methods with modern information and communication technologies and media educational practices. The article uses a set of research methods, in particular, an analysis of scientific publications and regulatory documents, a comparative analysis of methods for integrating media literacy into curricula, a content analysis of examples of media texts and educational tasks, as well as a description of practical exercises and cases for the development of critical thinking. Particular attention is paid to the analysis of methods for working with primary sources, techniques for recognizing fakes and manipulations, and the use of project activities, discussions, and debates, which enable students to effectively assess the reliability of information and analyze historical events in a digital environment. The results of the study indicate that integrating media literacy into history teaching significantly increases students' level of critical thinking, their*

ability to counteract information manipulation, and fosters sustainable competencies for navigating the modern media space. The analysis of pedagogical practices demonstrates the effectiveness of using interactive teaching methods, personalized educational routes and virtual information environments, which contribute to a deeper assimilation of educational material and the development of analytical skills. The conclusions emphasize the need for the systematic implementation of media literacy in educational programs for teacher training and for ensuring the adaptation of international practices to the specific conditions of Ukrainian higher education institutions. Prospects for further research are also identified, specifically in comparing the effectiveness of different methods for forming media literacy and assessing their long-term impact on the critical thinking and information resilience of higher education students.

Keywords: *media literacy, critical thinking, information security, historical education, digital literacy, educational technologies, countering manipulation.*

Постановка проблеми. В умовах сучасного інформаційного суспільства тема інтеграції елементів медіаграмотності в процес викладання історії набуває особливої ваги. Зростання кількості інформаційних потоків, що циркулюють у медіапросторі, супроводжується значним поширенням маніпуляцій, дезінформації та відвертих фейків, які часто стосуються висвітлення та інтерпретації історичних подій.

Історія як навчальна дисципліна виконує не лише функцію передавання знань про минуле, а й формує в молоді здатність критично осмислювати соціальні процеси, будувати власну систему цінностей та національну ідентичність. Відсутність належного рівня медіаграмотності у здобувачів освіти призводить до того, що вони стають більш уразливими до

інформаційного впливу, некритично сприймають викривлені факти, схильні до маніпулятивних інтерпретацій подій та явищ.

Наукова проблема полягає у визначенні того, яким чином інтеграція медіаграмотності у викладання історії може стати ефективним інструментом протидії інформаційним маніпуляціям. Необхідно дослідити ключові аспекти цієї проблеми: які саме компетентності медіаграмотності доцільно розвивати в процесі вивчення історії, які методичні підходи найбільш дієві для формування критичного мислення студентів. Актуальність аналізу визначається не лише освітніми, а й суспільно-політичними чинниками, оскільки поширення історичних фейків та спотворення фактів стає інструментом гібридних впливів, що загрожують безпеці держави. Тому завданням дослідження є виявлення можливостей, які відкриває поєднання історичної освіти з медіаграмотністю, та обґрунтування їх значення для формування стійкості суспільства до маніпулятивних інформаційних практик.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема інтеграції медіаграмотності в освітній процес, зокрема у викладання історії, набуває особливої актуальності в умовах сучасного інформаційного середовища. Історична освіта має не лише забезпечувати засвоєння фактологічного матеріалу, а й формувати у здобувачів освіти критичне мислення, вміння аналізувати джерела та інтерпретувати інформацію, що безпосередньо пов'язано з розвитком медіаграмотності студентів. Саме тому питання методичного, технологічного та змістового наповнення освітнього процесу елементами медіаосвіти активно розглядається в сучасних наукових публікаціях.

Зокрема, в дослідженні С. Моцак увагу зосереджено на можливостях підручника з історії як інструмента розвитку медіаграмотності, де наголошується на перевагах компетентнісного підходу [1]. Праця

R. A. E. Winahyu, S. L. Agung та Djono підкреслює ключову роль учителя у формуванні критичного мислення здобувачів освіти через аналіз медіатекстів [2]. У статті С. Вітвицької та В. Танської інтеграція інфомедійної грамотності визначається як виклик і перспектива сучасної освіти [3]. Дослідження S. Nykyporets, S. Kot, Y. Voiko, M. Melnyk та V. Chopliak аналізує застосування віртуальних інформаційних середовищ, що відкриває нові підходи до викладання історії [4]. Історіографічний аспект розвитку медіаграмотності розкриває S. Loboda [5].

Особливий інтерес викликають роботи, спрямовані на пошук інноваційних освітніх моделей. Зокрема, A. Hosseinzadeh та співавтори пропонують комплексну модель навчання на основі методики 4C/ID для розвитку медіаграмотності [6]. У статті L. Benavides та співавторів здійснено систематичний огляд цифрової трансформації у вищій освіті, де визначено провідну роль цифрових технологій [7]. A. Fernández та співавтори наголошують на різноманітті підходів до цифрової трансформації освіти [8], тоді як S. Farias-Gaytan, I. Aguaded і M.-S. Ramirez-Montoya акцентують на взаємозв'язку цифрової грамотності й освітньої модернізації [9]. Проблематику бар'єрів цифрової трансформації у вищій школі розкриває дослідження T. Gkrimpizi, V. Peristeras та I. Magnisalis [10].

На питаннях формування практичних умінь здобувачів вищої освіти зосереджено праці D. Maxmudova та співавторів [11], а також M. Potnikova, N. Vovchasta й колег, які розглядають концептуальні основи інтеграції медіаграмотності [12]. У роботі A. Orozova, C. Alamanova та A. Kazakov проаналізовано практики формування медіаграмотності в майбутніх абітурієнтів [13]. Дослідження O. Shvetsova, I. Tamozhska, T. Nyzhnyk, T. Zhytnik та V. Kuleshova акцентує увагу на індивідуалізації освітнього процесу через персоналізовані маршрути [14]. Завершує огляд підходів

дослідження R. Al.-Zou'bi, в якому підкреслено значення медіа- та інформаційної грамотності у формуванні критичного мислення здобувачів освіти педагогічних спеціальностей [15].

Аналіз наукових публікацій свідчить, що інтеграція елементів медіаграмотності у викладання історії розглядається багатовимірно: як методична проблема (підручник, роль викладача), як технологічний виклик (цифрова трансформація, віртуальні середовища), як концептуальна стратегія модернізації освіти (нові моделі навчання, індивідуалізація маршрутів). Більшість досліджень підкреслюють, що розвиток медіаграмотності сприяє формуванню критичного мислення, підвищенню аналітичних здібностей студентів, а також підготовці до активної участі в демократичному суспільстві.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Хоча у сфері розвитку медіаграмотності та її інтеграції в навчання вже досягнуто вагомих результатів, окремі питання залишаються малодослідженими. Насамперед це стосується визначення оптимальних методичних підходів і комбінацій практичних прийомів, які б забезпечували ефективне поєднання аналізу першоджерел, роботи з медіатекстами та використання сучасних цифрових платформ для формування навичок критичного мислення під час вивчення історії.

Формулювання цілей статті (постановка завдання). Метою статті є з'ясування теоретичних і практичних засад інтеграції елементів медіаграмотності в процес викладання історії як одного з ключових засобів протидії інформаційним маніпуляціям у сучасному медіапросторі.

Для досягнення поставленої мети визначено такі завдання:

1) окреслити сутність поняття медіаграмотності та її зв'язок із викладанням історії;

- 2) проаналізувати сучасні підходи до формування медіаграмотності в освітньому процесі;
- 3) виявити специфіку маніпуляцій, які найчастіше застосовуються у висвітленні історичних подій;
- 4) запропонувати методичні прийоми й освітні практики, що сприяють інтеграції медіаграмотності у викладання історії.

Виклад основного матеріалу дослідження. Теоретичні засади інтеграції медіаграмотності в процес викладання історії ґрунтуються на усвідомленні важливості розвитку здатності особистості орієнтуватися в інформаційному середовищі, що постійно змінюється й ускладнюється. Медіаграмотність включає кілька взаємопов'язаних компонентів [1, с. 15]. По-перше, це критичне мислення, яке передбачає здатність ставити запитання до будь-якої інформації, виявляти її логічні суперечності та інтерпретаційні пастки. По-друге, це навички перевірки джерел, зокрема вміння використовувати різні інструменти та методи для підтвердження чи спростування фактів, порівнювати інформацію з кількох незалежних ресурсів. По-третє, важливим складником є виявлення маніпуляцій, що проявляються у відборі фактів, нав'язуванні однобоких оцінок, використанні емоційно забарвленої лексики чи візуальних засобів для досягнення певного впливу на свідомість. Таким чином, інтеграція інфомедійної грамотності в освітній процес дозволяє формувати ключові компетентності XXI століття, включно з критичним мисленням та інформаційною культурою [3, с. 329].

У цьому контексті історія як навчальна дисципліна має особливе значення, адже вона формує здатність осмислювати причинно-наслідкові зв'язки та робити власні висновки на основі доступних фактів. Саме під час вивчення історії здобувачі освіти стикаються з необхідністю аналізувати різні типи джерел – від офіційних документів і хронік до публіцистичних текстів,

свідчень очевидців чи сучасних інтерпретацій у ЗМІ. Тож історія навчає бачити багатовимірність подій, розрізняти факти та їх трактування, розуміти, що будь-яке історичне знання формується в певному соціальному й політичному контексті.

Для більш чіткого розуміння доцільно виокремити основні проблеми, що виникають у процесі викладання історії в умовах інформаційних маніпуляцій (табл. 1).

Таблиця 1

Проблеми викладання історії в умовах інформаційних маніпуляцій

Проблема	Сутність	Наслідки для студентів і освітнього процесу
Викривлення історичних фактів	Поширення фейків, навмисне спотворення фактів у ЗМІ та соціальних мережах	Формування хибних уявлень про минуле, зниження довіри до наукових знань
Однобокі інтерпретації подій	Подача історії в контексті політичної чи ідеологічної заангажованості	Втрата здатності бачити багатовимірність історичних процесів, розвиток стереотипів
Інформаційне перевантаження	Надмірна кількість джерел і матеріалів без належної систематизації	Складність у відборі головного, поверхневе засвоєння знань
Недостатня медіаграмотність здобувачів освіти	Відсутність навичок критичного аналізу джерел, перевірки інформації	Вразливість до маніпуляцій, некритичне сприйняття інформації
Брак методичних інструментів у викладачів	Обмежена кількість практичних рекомендацій та інноваційних підходів до інтеграції медіаграмотності	Традиційність занять, низька ефективність формування критичного мислення
Використання історії як інструменту пропаганди	Залучення історичного матеріалу для виправдання сучасних політичних рішень	Формування упереджень, спотворене бачення історичної правди

Джерело: створено на основі [10]

Отже, аналіз проблем, поданих у таблиці, свідчить, що найбільшими загрозами для якісної історичної освіти є викривлення фактів, однобокі інтерпретації та недостатній рівень медіаграмотності здобувачів освіти. У

комплексі ці чинники призводять до формування спрощеного або хибного бачення минулого, що може бути використано в маніпулятивних цілях. Усвідомлення зазначених труднощів дозволяє визначити напрями вдосконалення методики викладання історії, зокрема шляхом інтеграції елементів медіаграмотності як ефективного інструмента протидії дезінформації та пропаганді.

Упровадження елементів медіаграмотності в процес викладання історії виступає важливим напрямом оновлення вищої освіти, адже воно поєднує класичні педагогічні підходи з інноваційними методиками, що сприяють формуванню критичного мислення та підвищенню стійкості до інформаційних впливів і маніпуляцій. Важливим етапом є залучення здобувачів освіти до аналізу першоджерел і медіатекстів, адже це допомагає формувати навички роботи з історичними документами та сучасними матеріалами з різних джерел, навчає відрізняти фактичну інформацію від оціночних суджень чи пропагандистських кліше. Робота з альтернативними джерелами передбачає зіставлення різних версій подій, що дає змогу побачити багатоплановість історичного процесу, усвідомити існування різних думок та виробити власну аргументовану позицію.

Не менш важливим є навчання здобувачів освіти розпізнавання фейків і маніпуляцій, що особливо актуально в умовах інформаційної війни та поширення недостовірних повідомлень у цифровому просторі. Практика виявлення маніпулятивних прийомів у текстах і візуальних матеріалах сприяє підвищенню інформаційної стійкості та вмінню критично оцінювати будь-яке повідомлення. Значну роль у цьому процесі відіграє розвиток навичок аналізу історичних подій, відображених у засобах масової інформації та соціальних мережах, де історія часто використовується для формування суспільних настроїв і виправдання сучасних політичних рішень.

Важливим дидактичним інструментом виступає також організація проєктної діяльності, дискусій та дебатів, які стимулюють активне залучення здобувачів до освітнього процесу, формують уміння аргументувати власну позицію та відстоювати її на основі перевірених джерел. Такі форми роботи сприяють не лише засвоєнню історичного матеріалу, а й вихованню навичок комунікації, співпраці та відповідальності за власні судження. Додаткового значення набувають практичні вправи, спрямовані на пошук, перевірку та інтерпретацію інформації, що забезпечують розвиток навичок медіаграмотності в повсякденному житті. У результаті поєднання різних методів і прийомів створюється цілісна система навчання, де історія виступає не лише як предмет пізнання минулого, а й як ефективний засіб формування інформаційної культури та захисту від маніпулятивних впливів.

Запровадження елементів медіаграмотності у викладання історії має важливе значення для підвищення якості освітнього процесу та формування в молодого покоління здатності критично мислити й орієнтуватися в сучасному інформаційному середовищі. На відміну від традиційного підходу, де акцентується переважно на відтворенні фактів, нові методики спрямовані на розвиток навичок аналізу, перевірки та інтерпретації інформації. Це дозволяє не лише краще засвоювати історичний матеріал, а й усвідомлювати його зв'язок із сучасними суспільними процесами. Для наочності доцільно виокремити основні напрями вдосконалення освітнього процесу завдяки системній інтеграції медіаграмотності у викладання історії (табл. 2).

Таблиця 2

Основні напрями впливу медіаграмотності на заняттях з історії

Напрями впливу	Опис	Очікувані результати
Формування критичного мислення	Навчання ставити запитання до інформації, виявляти логічні суперечності, аналізувати причинно-наслідкові зв'язки	Підвищення рівня самостійності, здатність робити власні висновки на основі фактів

Зниження впливу пропаганди	Розпізнавання маніпулятивних прийомів у текстах, медіа та соціальних мережах	Зміцнення інформаційної стійкості, формування громадянської позиції
Розвиток критичного мислення	Використання різних інструментів перевірки фактів, зіставлення альтернативних версій подій	Здатність відрізняти достовірну інформацію від фейкової, підвищення довіри до наукових знань
Активізація освітнього процесу	Залучення до дискусій, дебатів, проєктної діяльності	Підвищення мотивації до навчання, розвиток комунікаційних навичок та співпраці
Формування інформаційної культури	Усвідомлення ролі медіа у відтворенні історичних подій, критичне ставлення до інформаційного середовища	Виховання відповідального споживача інформації, підготовка до життя в умовах цифрового суспільства

Джерело: авторська розробка

Застосування елементів медіаграмотності у викладанні історії демонструє комплексний вплив на освітній процес, що простежується як у змістовому, так і в методичному вимірі. Аналіз поданих даних свідчить, що поєднання роботи з історичними джерелами, медіатекстами та цифровими платформами суттєво підвищує рівень пізнавальної активності здобувачів освіти і стимулює їх до пошукової діяльності. Це дає можливість формувати не лише предметні знання, а й міждисциплінарні компетентності, пов'язані з критичним аналізом інформації та вмінням бачити контекст її поширення.

На особливу увагу заслуговує зростання ролі здобувачів освіти в навчальному процесі: вони дедалі частіше виступають не лише пасивними споживачами інформації, а й активними її інтерпретаторами та творцями. Таке залучення сприяє розвитку дискусійних навичок, уміння аргументувати власну позицію й обґрунтовувати висновки. Разом із цим відзначається підвищення здатності протидіяти маніпулятивним впливам та пропагандистським практикам, що особливо актуально в умовах цифрової доби.

Ще одним важливим результатом є трансформація ролі викладача: він набуває функцій не лише ретранслятора знань, а й модератора, наставника та

провідника у світі сучасних інформаційних ресурсів. Така зміна ролей вимагає оновлення педагогічних методик, застосування інтерактивних технологій та побудови більш партнерських відносин між викладачами і студентами.

Попри очевидні переваги інтеграції медіаграмотності у викладання історії, варто враховувати й низку обмежень, що ускладнюють ефективне впровадження таких підходів. Передусім це різний рівень підготовки та мотивації здобувачів освіти, що зумовлює нерівномірність у засвоєнні навичок критичного мислення й аналізу медіаконтенту. Крім того, освітній процес відзначається жорсткими часовими межами, які не завжди дозволяють повноцінно поєднувати роботу з історичними джерелами та сучасними медіатекстами. Важливою проблемою є й недостатня кількість якісних методичних матеріалів та цифрових ресурсів, спеціально адаптованих для занять з історії, що обмежує можливості для практичної роботи студентів.

На окрему увагу заслуговує потреба в професійному розвитку самих педагогів. Для ефективного застосування інноваційних методик необхідні спеціальні тренінги, курси підвищення кваліфікації та методична підтримка, адже без належної підготовки викладач ризикує або спростити завдання до формального рівня, або перевантажити студентів надмірною кількістю матеріалу. Водночас важливим викликом є забезпечення балансу між традиційними освітніми підходами й новітніми методами, аби медіаграмотність органічно інтегрувалася в освітній процес, а не розглядалася як додатковий або другорядний елемент. Саме подолання зазначених обмежень може стати ключем до підвищення ефективності та результативності історичної освіти в цифрову добу.

Загалом, аналіз свідчить, що інтеграція медіаграмотності в історичну освіту має системний ефект, адже впливає не лише на якість знань, а й на соціалізацію молоді, формування громадянської відповідальності та

інформаційної стійкості. Це дає підстави стверджувати, що такий підхід здатний суттєво оновити зміст історичної освіти й підвищити її значущість у сучасному суспільстві.

Висновки. Отже, впровадження елементів медіаграмотності у викладання історії має не лише теоретичне, а й виразне практичне значення. Поєднання методів – від роботи з історичними джерелами та медіатекстами до організації дискусій, дебатів і проєктної діяльності – дозволяє створити освітнє середовище, в якому здобувачі освіти стають активними дослідниками, а не пасивними слухачами. Це сприяє формуванню здатності бачити різні інтерпретації історичних подій, критично оцінювати інформацію та виробляти власну аргументовану позицію.

Особливу вагу мають практичні завдання з аналізу медіаконтенту й перевірки фактів, адже вони забезпечують застосування набутих знань у реальних ситуаціях. Таким чином, історична освіта виходить за межі академічного предмета і стає інструментом формування громадянської свідомості, стійкості до маніпуляцій і відповідального ставлення до інформації. У результаті підготовка здобувачів освіти набуває більшої актуальності в умовах цифрового суспільства, адже поєднує розвиток предметних знань із вихованням компетентного і здатного критично мислити громадянина.

Такі рекомендації забезпечують комплексний підхід до викладання історії, підвищують мотивацію здобувачів освіти до навчання і сприяють формуванню в них стійкої інформаційної культури, яка є необхідною складовою частиною сучасної освіченої особистості.

Попри очевидні переваги інтеграції медіаграмотності у викладання історії, існують певні обмеження, які слід ураховувати під час запровадження таких підходів. До них належать різний рівень підготовки та мотивації студентів, обмежені часові межі освітнього процесу, недостатня кількість

методичних матеріалів та ресурсів для практичної роботи з медіатекстами, а також потреба в додатковій підготовці самих педагогів для ефективного застосування новітніх методик. Перспективи подальших досліджень полягають у порівнянні ефективності різних підходів до інтеграції медіаграмотності, оцінюванні їх впливу на розвиток критичного мислення та інформаційної стійкості здобувачів освіти, а також в адаптації кращих міжнародних практик до умов української освіти для створення системного, науково обґрунтованого підходу до сучасного викладання історії.

Список використаних джерел

1. Моцак С. Інтеграція медіаосвіти в шкільний підручник з історії як фактор формування медіаграмотності учнів (на прикладі підручника «Всесвітня історія. Історія України (інтегрований курс)», для 6-го класу закладів загальної середньої освіти). *Проблеми сучасного підручника*. 2020. Вип. 24. С. 163–174. DOI: <https://doi.org/10.32405/2411-1309-2020-24-163-174>.
2. Winahyu R. A. E., Agung S. L., Djono. The media literacy in the 21st century: the role of teacher in historical learning. *International journal of multicultural and multireligious understanding*. 2018. Vol. 5, № 4. P. 363–369. DOI: <https://doi.org/10.18415/ijmmu.v5i4.324>.
3. Вітвицька С., Танська В. Інтеграція інфомедійної грамотності в освітній процес: виклики, можливості та перспективи. *Перспективи та інновації науки*. 2025. № 5(51). DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5\(51\)-326-336](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2025-5(51)-326-336).
4. Nykyporets S., Kot S., Boiko Y., Melnyk M., Chopliak V. Advanced integration of virtual information environments (vies) in contemporary educational methodologies. *Суспільство та національні інтереси*. 2024. № 4(4). DOI: [https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4\(4\)-139-154](https://doi.org/10.52058/3041-1572-2024-4(4)-139-154).

5. Loboda S. Media reality of modern education: historiography of the problem of media literacy and media competence. *Journal of Vasyl Stefanyk Precarpathian National University*. 2023. Vol. 10, № 3. P. 98–107. DOI: <https://doi.org/10.15330/jpnu.10.3.98-107>.
6. Hosseinzadeh A., Karami M., Rezvanian M. S., Saeidi Rezvani M., Noghani Dokht Bahmani M., Van Merriënboer J. Developing media literacy as complex learning in secondary schools: the effect of 4C/ID learning environments. *Interactive learning environments*. 2023. Vol. 32, № 10. P. 5978–5993. DOI: <https://doi.org/10.1080/10494820.2023.2244562>.
7. Benavides L. M. C., Tamayo Arias J. A., Arango Serna M. D., Branch Bedoya J. W., Burgos D. Digital transformation in higher education institutions: a systematic literature review. *Sensors*. 2020. Vol. 20, № 11. 3291. DOI: <https://doi.org/10.3390/s20113291>.
8. Fernández A., Gómez B., Binjaku K., Meçe E. K. Digital transformation initiatives in higher education institutions: a multivocal literature review. *Education and information technologies*. 2023. Vol. 28. P. 12351–12382. DOI: <https://doi.org/10.1007/s10639-022-11544-0>.
9. Farias-Gaytan S., Aguaded I., Ramirez-Montoya M.-S. Digital transformation and digital literacy in the context of complexity within higher education institutions: a systematic literature review. *Humanities and social sciences communications*. 2023. Vol. 10. 386. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41599-023-01875-9>.
10. Gkrimpizi T., Peristeras V., Magnisalis I. Classification of barriers to digital transformation in higher education institutions: systematic literature review. *Education sciences*. 2023. Vol. 13, № 7. 746. DOI: <https://doi.org/10.3390/educsci13070746>.

11. Maxmudova D., Khudoynazarov E., Pazilova M., Alyaminov K., Abilova G., Sherimbetova Z., Korabayev S. Improving media literacy among higher education students through vitagenic information. *Qubahan academic journal*. 2025. Vol. 4, № 4. P. 411–442. DOI: <https://doi.org/10.48161/qaj.v4n4a1230>.

12. Potnikova M., Vovchasta N., Zelenin V., Hnedko N., Hetmanenko L. Integrating media literacy into contemporary education: a fundamental element of the modern curriculum. *Journal of posthumanism*. 2025. Vol. 5, № 2. P. 1672–1681. DOI: <https://doi.org/10.63332/joph.v5i2.547>.

13. Orozonova A., Alamanova C., Kazakov, A. Media literacy of future higher education applicants from theory to practice. *Futurity education*. 2021. Vol. 1, № 1. P. 41–50. DOI: <https://doi.org/10.57125/fed.2022.10.11.5>.

14. Shvetsova O., Tamozhska I., Nyzhnyk T., Zhytnik T., Kuleshova V. Personalized educational routes with integration of media communication space. *Metaverse basic and applied research*. 2025. Vol. 4. 186. DOI: <https://doi.org/10.56294/mr2025186>.

15. Al.-Zou'bi R. The impact of media and information literacy on acquiring the critical thinking skill by the educational faculty's students. *Thinking skills and creativity*. 2020. Vol. 39. 100782. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tsc.2020.100782>.